

נדרים עה

משה שווערד

1. הר"ן מסכת נדרים דף עה עמוד א

כשם שארוסה גמורה לאישה - דארוסה בסקילה אם זינתה

2. שעורי ר' דוד מסכת נדרים דף עה עמוד א

(רו) גמרא אי אתה מודה שאין חייבין סקילה כנערה המאורסה.

ולכאורה קשה למד"א דמאמר לב"ש קונה קנין גמור מדאורייתא, מדוע לא יהי' סקילה ביבמה.

ונראה דמאמר ביבמה אינו כדין שאר קידושין, אלא זה דין קנין יבמות מצד הזיקה, ואין ע"ז דין איסור עריות

גמור. ולכאורה ג"כ לא יהי' כרת של א"א, וגם יתפסו בה קידושין למד"א דקידושין תופסין ביבמה לשוק, כיון

שאינן לזה דין קנין גמור לגבי עריות המונע תפיסת קידושין.

3. שערים מצויינים בהלכה

תופסין ביבמה, שנאמר (תצא כה-ה) "לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר", פי' לא תהא בה הויה, ושמאל אמר בעניותינו צריכה גט, מספקא ליה לשמואל האי לא תהיה ללאו הוא דאתא, או דלא תפסי בה קידושין. וכ"כ הרמב"ם (אישות פ"ד הי"ד) יבמה שנתקדשה לזר היא מקודשת בספק, נסתפקו לחכמים אם הקידושין תופסין בה כשאר חיובי לאוין או אין תופסין בה כערוה. וא"כ הולד שנולד ממנו הוא ספק ממזר. ובשו"ע (אהע"ז סי' קנט ס"ב) כתב, דאם נישאת לאיש זר אפי' בשוגג אסורה עליו, אלא שאין הולד ממזר, ויש אומרים דהולד ממזר. וא"כ יש לפרש הא דאין יבמה גמורה לאישה לענין ממזרות כמו שמפרש לענין סקילה, וזנות דסקילה אינו שכיח כמש"כ התוס' בריש מס' כתובות, ואפשר משום דלענין ממזרות איכא פלוגתא, משא"כ לענין סקילה דודאי דאין סקילה. ובשו"ת דברי חיים (סי' קב) כתב, שיש יותר להתיר יבום בזמנינו מלהתיר לסדר חליצה הפסולה לשיטת הרי"ף והרמב"ם ותינשא לשוק דאיכא חשש ממזרות לכמה שיטות עיי"ש.

דף עה. אין יבמה גמורה לאישה כשם שארוסה גמורה לאישה. פי' הר"ן דארוסה בסקילה אם זינתה. פי' משא"כ יבמה. איתא במס' יבמות (צב:) אמר רב אין קידושין

4. הר"ן מסכת נדרים דף עה עמוד א

כשם שארוסה גמורה לאישה - דארוסה בסקילה אם זינתה, ולענין הלכה קי"ל כר"ע דאינו מפר לא לאחד

ולא לשנים דאע"ג דקי"ל יש זיקה ולעיל פרישנא טעמא דר"ע משום דסבירא ליה אין זיקה איכא למימר

ה"מ מקמי דאיתי לה הך ברייתא אבל בתר דאיתי לה חזינן דאפילו סבירא ליה לר"ע דיש זיקה מצי

אמר דלא יפר לפי שאין היבמה גמורה לאישה שאין חייבין עליה סקילה כנערה המאורסה וכיון דקלסיה

בן עזאי לר"ע וזכינה לר"א ור' יהושע בדינא דלא אהדרו ליה מידי נקטינן כוותיה וכן פסק הרמב"ן ז"ל

5. ספר עינים למשפט

דף עד. א. שומרת יבם, והכ"ד וסעיף יא.

הר"מ וטו"ש"ע פסקו כר"ע ומשום שהלכה כר"ע מחבירו, ואע"פ שלדידיה הטעם משום דאין זיקה ואנן הרי קי"ל דיש זיקה, מ"מ אף למ"ד יש זיקה לאו אשתו גמורה, וכה"ד התוס' ביבמות שם והרמב"ן בהלכות כאן, הר"ן, הרא"ש ונמוק"י וכן מסיק היש"ש ביבמות שם.

ודלא כג' גדולי הדורות הביאם המאירי שפסקו כר' יהושע, ומפני שדבריו כעין הכרעה וממצעין בין דברי רבי אליעזר לדברי ר"ע (וצ"ל שכאן כונת המאירי «גדולי הדורות» לא הרמב"ן כמו שברוב הפעמים, שהרי הרמב"ן כ' בפירוש בהלכות כנ"ל וכ"כ הר"ן משמו, אלא על בעל ההשלמה כמו שלפעמים מכיון עליו וכמש"ל דף יד:).

[ועי' פ"י הרא"ש ד"ה ור' יהושע כו' שכ' שחשובה ככנוסה, ואפי' לבדו מצי מיפר כו' ולר"א מיפר בשותפות, וכפי' הראשון בר"ן, אבל אח"כ כתב אי נמי דלאו למימר דליהוי ככנוסה אלא דהויא כארוסה ומפיר בשותפות, ועי' תו"ט כאן וביבמות טז].

ודלא כד' הרבה פוסקים הביאם המאירי (וביבמות כ' «רוב» הפוסקים) שפסקו כרבי אליעזר ומשום דאיכא טעמא דיש זיקה אפי' בתרי והרי הכי קי"ל, ואע"ג דאין ברירה, (וכאן ל"ד לשאר ברירה שבכ"מ שנתברר לבסוף ונוכל לומר דאיגלאי מילתא למפרע והוי כאילו נתברר הדבר בתחלה כגון בא חכם למזרח כו', אלא שכאן אנו דנין על שעת ההפדה דשמא אותה שיפר לא ישיאנה, ולכ"ע אין ברירה וכמ"ש הרשב"א ושטמ"ק

ועמ"ש דף מה ע"ב), ורש"י ביבמות ור"ן כאן כתבו הטעם משום דכתיב אישה יקימנו ואישה יפירונו דבעינן שיהא ידוע בשעת הפרה.

ומ"ש דבתרי יפר איזה שירצה, מוקמינן לה בשעשה בה מאמר ולב"ש דס"ל דמאמר קונה קנין גמור מה"ת, ואם מאמר לב"ש נשואין עושה יפר לבדו ואם אירוסין עושה יפר בשותפות אביה, ולר' יהושע לשתים אפי' בעשה בה מאמר לא יפר לבדו אלא בשותפות ואפי' עמדה בדין, שכ"ז לב"ש ולא לרבנן, וכתב המאירי שהרבה מפרשים ס"ל שאם עשה בה מאמר ועמדה בדין ונתחייב לה מזונות, אפי' חכמים מודים שיפר לבדו דע"ד בעלה הנותן לה מזונות נודדת וכד' ר' פנחס, וכתב שאין הכרח לזה דר"ל שכ"ז לב"ש וכמבואר בסוגיא דידן, אבל חכמים ס"ל דהא דר' פנחס בנשואה דוקא.

ועי' תוס' (יבמות מא) שבשני יבמין אין לחייבו במזונות אא"כ עשה בה מאמר וביבם אחד אפי' לא עשה בה מאמר כו' ע"ש, ועי' בפ"י הרא"ש כאן ד"ה הב"ע כו' אפי' בלא מאמר דמאמר אינו מועיל לענין הפרת נדרים, והיינו בשני יבמין וכדמירי כאן, אולם אח"כ כתב כגון אחד מן היבמין הלך למדה"י דהוי כמאן דליתא רק יבם אחד וכתוס'.

ואם בכה"ג דאמרינן דיבם א' כמאן דליתא אם האב לבדו מיפר עי' בר"ן להלן עה ומש"ש.

ומ"ש הר"מ «ואפילו» יבם אחד ליבמה אחת עמ"ש הב"ח.

6. הר"ן מסכת נדרים דף עה עמוד א

מתני'. האומר לאשתו וכו' מכאן ועד שאבא ממקום פלוני - מאותה שעה שאעא מכאן ועד שאבא ממקום פלוני, והיינו דקתני מכאן ולא קתני מיום זה לפי שאין דעתו אלא מיום שיצא מכאן ומש"ה לא מפר לה מהשתא דחיישינן דלמא בעודו אצלה תדור נדרים שירצה בקיומן וכדפרישית לעיל (נדרים/ דף עג) בההיא דהאומר לאפטרופוס.

7. הר"ן מסכת נדרים דף עה עמוד א

הרי הן קיימין לא אמר כלום - דדוקא לענין הפרה אמר ר"א מופר משום ק"ו דידיה כדמפרש ואזיל (ולענין הקמה אדרבה היא הנותנת) אם הפר נדרים שבאו לכלל איסור שהם חזקים ביותר שכבר חלו לא יפר נדרים שלא באו לכלל איסור ולא חמירי כולי האי אבל לענין הקמה אדרבה דנהי דאשכחן נדרים שחלו דחמירי מצי לקיומי מאן לימא לן הכי בנדרים שעדיין לא חלו דלא אלימי.

8. רש"י מסכת נדרים דף עה עמוד א ד"ה את שלא

את שלא בא לכלל הקם - שעדיין לאו באו לעולם ואי אפשר לקיימו כדקתני דכי אמר הרי הן קיימין לא אמר כלום.

9. חדושי הריטב"א מסכת נדרים דף עג עמוד ב

האומר לאשתו כל נדרים שתדורי מכאן ועד שאבא ממקום פלוני הרי הן קיימין לא אמר כלום. פי' שאין אדם מקיים דבר שלא בא לעולם:

10. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף עה עמוד א

מתני' הרי הן קיימין לא אמר כלום. כדפרישית לעיל דהוה ליה קיום בטעות לפי שיש נדרים שלא יחפוץ

11. ספר עינים למשפט

דף עה. הרי הן קיימין כו', הרא"ש כתב משום קיום בטעות לפי שיש נדרים שלא יתפזר כו' וכ"כ המאירי, ורש"י ור"ן כתבו דכיון שעדין לא חלו דלא אלימי אינו יכול להקים, וכ"כ רש"י, ריטב"א ונמוקי ומשום דאין אדם מקים דבר שלא בא לעולם.
ונפ"מ אם מפרט ואמר אם תדור מכבר זה, לד' הרא"ש ומאירי משמע דהוי הקמה, אבל לד' הר"ן ורש"י ל"ה הקמה, (ועי' גליון הרש"א), וכן הר"מ ורש"י לא חלקו בזה.

12. רש"י על נדרים דף עה/א

ר"ן ד"ה ה"ה קיימין ל"א כלום. ... ועל פי הרא"ש דהטעם הוא משום דהוה קיום בטעות כו'. ק"ל דא"כ אם פירש הקיום על איזה נדרים פרטים ליהוי קיום וזה אינו במשמע. ועק"ל הא דתנן לעיל (עב ב) דמהני באומר כ"נ שנדרת כו' ה"ה מופרין וקס"ד דרבא שם בלא שמע. והא בכי הא קיום לא מהני לסברת הרא"ש ורבנן סברי את שבא לכלל הקם כו':

13. ספר ברכת אברהם

איבעיא לכו לר"א מיחל חלין ובטלין או דלמא לא חלין כלל ופשיט לכו בסוף דלא חלין. וכנס בספר שלמי נדרים (לקמן ע"ז ע"א) בקי מסוגיא דלעיל (ע"ז ע"ב) דמספק"ל אם בעינן שמיעה, ור"ל דמתני' מיירי באמר לכו שמיעה, וא"כ הו"ל דבעינן מיחל חיילין ובטלין, וכ"כ מהשמיך דבעינן מאן דמספק"ל דלמא לא חיילין כלל, ס"ל דושמע אישה לאו דוקא. ונפ"מ בקשה על הרא"ש שפסק דבעינן דשמיעה דלא איפשטא ולחומר'א בעינן שמיעה, ומוכח דכג"כ שריע (ר"ל ס"כ) והא מסקנה דסוגיין דמוכח מצרייתא דלר"א לא חיילין כלל, וא"כ הו"ל אי"ל שמיעה. ועוק"ל מי"ע לא מוזכר דסוגיא דלעיל הוכחה מצרייתא דרפ"ס.
ונראה לפי משנית לעיל (ע"ז ע"ב) ספק בגמ' הוא אם כפרה כוה מניעה לנדר או דכוכ ח ל י ח נדר, וענין שמיעה אין זה שייך כלל לספק זה, אלא התם הספק בזכות כפרה של אב ובעל א"כ רק ע"י שמיעה יש לו כח זה

14. דבר יעקב מסכת נדרים דף עה עמוד א

ט [איבעיא להו לר"א מיחל חלין ובטלין או דלמא לא חלין כלל - כתב השטמ"ק בשם הר"ן דהנה רמי בר חמא [לעיל עב ב) מסתפק האם הבעל מיפר ללא שמיעה, והגמ' רוצה להוכיח מדברי ר"א אצלנו שאומר שהבעל יכול להפר נדרי אשתו לפני שנדרה אף על פי שלא שמע הנדרים. והגמ' דוחה דר"א מיירי באמר לכו שמענא. וכתב השיטה דלפ"ז ע"כ צ"ל שהנדרים חלין ובטלין לאחר השמיעה, והגמ' אצלנו שמסתפקת אינה סוברת שבעינן שמיעת הבעל ולא מעמידה דמיירי באומר לכו שמענא. ומקשה השלמי נדרים [להלן עו א) דהגמ' להלן מסיקה שלא חלין כלל, וא"כ מוכח דמסקנת הגמ' שא"צ שמיעת בעל, וקשה מדברי הרא"ש שפוסק [לעיל עב: וכ"פ הרמ"א בסימן רלה - כה] דבעיה לא איפשטא וא"כ בעינן לחומר'א שמיעת הבעל, וזה דלא כמסקנת הגמ' כאן שא"צ שמיעת בעל. גם הקרן אורה [עב: ד"ה לכו] מקשה שלפי האוקימתא של הגמ' לעיל שמיירי באמר לכו שמענא, א"כ כיון שהבעל שומע אחרי שהיא נודרת א"כ ע"כ שהנדר חל ומתבטל, ולפי המסקנה הגמ' מסיקה שלא חלין כלל. ומתריץ הקרן אורה דהנדר והשמיעה באים כאחת, כלומר נחשב שבאותו רגע היא נודרת והבעל שומע והנדר נעקר ע"י ההפרה.

15. הר"ן מסכת נדרים דף עה עמוד א

לר"א מיחל חיילין ובטלין - לר"א דאמר דמצי מפר נדריה קודם שתדור מי אמרינן דאותן נדרים שנדרה לאחר הפרה חיילי דהפרה לא מעכבא בהו ומיהו בטלי להו מיז או דלמא לא חיילי כלל כיון שהפר לה קודם שנדרה.

16. פירוש הרא"ש מסכת נדרים דף עה עמוד ב

אתפיס אחרינא בהדין נדרא. כגון שאמרה הריני נזירה ושמע אחד ואמר ואני בתוך כדי דבור ונהי דבטליה לאלתר היינו בכדי שיוכל הבעל לומר מופר ליכי ובתוך זה אמר ואני ...

17. קרן אורה מסכת נדרים דף עה עמוד א

איבעיא להו חיילין או לא חיילין. ונפקא מינה כגון דאתפיס אחרינא בהדין כו'. וכתב הרא"ש ז"ל דאמר השני ואני תוך כדי דיבור דלא בטליה אלא כ"ד, ובכדי שיוכל לומר מופר ליכי. ולפי זה הוי מצי למימר נפקא מינה אם עברה על נדרה תכ"ד הרי היא לוקה. אלא ודאי משמע דהפרה חיילי מיד אחר נדרה. והר"ן ז"ל כתב לחלק בין זה כזה לוואני, דהיכא דאמר ואני ודאי בעיקרא מתפיס. ועיין לעיל דף (י"א) [י"ג ע"א ד"ה ולענין הלכה] דכתב הר"ן ז"ל בשם הרמב"ן ז"ל למיפשט דבואני גם כן היתרא מתפיס ע"ש, ויש לחלק. ובלאו הכי י"ל דהכא לא נודע ההיתר להמתפיס, דלא ידע כלל מהפרתה ואם כן בודאי בעיקרא מתפיס.

• ספר ברכת אברהם

בגמ' למאי נ"מ, כגון דאתפיס אחרינא צהדין נדרה וכו',
נ"מ נ"מ לא נקט נ"מ בפשיטות אס מותרת לאסור
על עלמה הנחת ביתה או בגדיה, שמיד עוברת ע"ז שעומדת
או לובשת הבגד וכו"ו, וכן מזירות צבית הקצרות, דכל הנך
נ"מ אס היא עלמה אסורה ועוברת וחייבת, ולמה ליה למנקט
נ"מ באופן שצא אחר והתפיס. וצקן אורח הקי על הרא"ש,
שכתב דהשני אמר ואני תכ"ד דלא צעלי אלא אחר כ"ד, איכ
הול"ל נ"מ אס עברה תכ"ד אס לוקה, ולפמשיט ילביק
כו"ו גם על עיקר דברי הגמ'. ואולי י"ל דעדיפא ליה נ"מ
באופן שלא נעשה איסור. ול"ע.]

• דבר יעקב מסכת נדרים דף עה עמוד ב

[א רא"ש ד"ה דאתפיס וכו' ונהי דבטליה לאלתר היינו בכדי שיוכל הבעל לומר מופר ליכי ובתוך זה אמר ואני - כוונת הרא"ש שהביטול אינו חל מיד ממש אלא אחרי כדי דיבור שיוכל לומר אמירת מופר ליכי.

וכתב הקרן אורה דלפ"ז היתה הגמ' יכולה לומר נ"מ אם עברה על נדרה מיד אם לוקה [כגון נדרה בנזיר והיא בבית קברות או אסרה על עצמה בגדים שהיא לבושה בהם]. ומבואר בקרן אורה שדוקא לפי הרא"ש איכא נ"מ בכה"ג שעברה על נדרה מיד, ולכאורה קשה למה הנ"מ הזאת היא דוקא לפי הרא"ש. וצ"ל דהקר"א למד שאילולא הרא"ש היה אפשר לומר שכיון שהאיסור מתבטל מיד אינה עוברת על איסור כלל.

18. דבר יעקב מסכת נדרים דף עה עמוד א

[י] או דלמא לא חלין כלל - רע"א מקשה היאך אפשר לומר דלא יהיו חלין כלל, הרי מבואר להלן שאם הפר נדר שבינו לבינה ואח"כ גירשה וכבר אינו בינו לבינה, חוזר הנדר לקדמותו. בשני' ר' דוד [אות רי] מתרץ דאינו עוקר את עצם המעשה נדר [שלא יחול כלל] אלא את איסור הנדר, וזה נעקר רק כל זמן שהוי בינו לבינה. מיהו לשון הרא"ש דלא חייל נדר מעולם, משמע שעצם הנדר לא חל.

19. הר"ן מסכת נדרים דף עה עמוד א

ומקשו תו הכא ונהי דחיילא התפסה מאי הוי נימא דכיון דאתפיס בה כי אבטיל נדרא קמא אבטיל נמי האי דדינא דמתפיס הכי הוא כדתנן בפ' מי שאמר (נזיר כ:): הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני כולן נזירין הותר אחד מהן הותרו כולן ולעיל נמי בפ' ד' נדרים/נדרים (דף כו וסו במשנה) אמר דבשתלאן זה בזה הותר הראשון הותרו כולן ולא קושיא היא כלל דלא איתמר הותר א' מהן הותרו כולן אלא בהיתר חכם שעוקר הנדר מעיקרו הלכך כל שהותר א' מהן אגלי מילתא שלא היה כאן נדר מעולם ובטלה לה התפסה דבתרא

אבל בעל שאינו עוקר למפרע אלא מכאן ולהבא אע"פ שהותר הראשון אינך באיסוריהו קיימי שאין התפסה שלהם בטלה בכך וגמרא היא

20. ספר שערי יושר שער ה - פרק כא

לכן נלענ"ד דענין זה מתבאר על פי עיקר היסוד מה דאמרינן אתי דבור ומבטל דבור, דהנה מה דמצינו בגמרא בענין זה הוא לענין גיטין וקדושין לאחר ל', ולענין מחשבה להחשיב כלי לענין קבלת טומאה וכן לענין שליחות, דבענינים אלו נקטו חז"ל דאם עשה או דיבר שיתחדש דבר לאחר זמן, שקודם שהותחל הדין בפועל יכול האדם לחזור ולבטל שלא יפעול הדבור הקדום או המעשה שעשה, וכל זה הוא בענינים אשר נוכל להחשיבם למעשה אדם, שנתנה תורה הכח והיכולת להאדם לקדש ולגרש ולמנות שליח שיהיו כמותו שיועילו מעשיו, ועל ענינים כאלה נקטינן דכמו כן יכול האדם ע"י דבור או מעשה לעקור ולבטל מה שהכין ע"י מעשיו להועיל לאחר זמן, כל זמן שהם נחשבים כדבור, עד שלא הותחל הענין לחול בפועל, ובעניני הנדרים נראה לי שאינם חשובים מעשי האדם כמו כן, דהנה אם אדם אוסר על עצמו או על אחרים בקונם, ובאיסור, מה שאיסורו מועיל שחל איסור תורה לא נוכל לחשוב שהאדם פעל זה דענין איסורים הוא אזהרת התורה, שכן הוא רצון התורה להזהיר ולאסור מה שהבעלים אמרו ורצו לאסור:

21. הר"ן מסכת נדרים דף עה עמוד ב

תא שמע אמרו לו לר' אליעזר מקוה יוכיח שמעלה את הטמאין מטומאתן ואין מציל על הטהורים מליטמא - כך הגירסא במקצת הספרים ובפירוש הרב ר' ברוך ז"ל והכי אמרי ליה לרבי אליעזר היכי דנת קל וחומר שיותר הוא ראוי להתבטל מה שלא חל איסורו עדיין ממה שכבר חל מקוה יוכיח שמטהר את הטמאים אחר שירדה להם טומאה ואינו מציל על הטהורים שאם טבל בעודו טהור לא מהניא ליה טבילה שלא יבא לידי טומאה אם יגע אחר כן בשרץ דאדרבה דרשינא בספרי מוהנוגע בנבלתם יטמא הלל אומר אפילו הם בתוך המים.

22. רש"י מסכת נדרים דף עו עמוד א

ד"ה מציל את הטהורים. כגון כו' ונגע ידו אחת בשרץ ובידו אחרת נגע בכלי כו'. תמוה דהא הנוגע בשרץ או אפי' בנבלה א"מ כלי אפי' בהבורין כדאיתא בריש כלים ובפ"ה דזבים מ"י. ולהגיה במת ת' בשרץ יקשה דהא בטומאת מת לא נטהר במקוה לחודה אלא בהצטרפות הזאה ג' וז'. וא"כ איך נוכל למילף דמקוה לבדה תציל מלהטמא. לכן נראה להגיה בוב וכיוצא בו. אבל ל"נ דנ"מ דלא ליבעי הערב שמש: ודע שראיתי חידוש גדול בכ"מ פ"ו מהל' אה"ט הט"ז דאפי' פי' ממטמאיו בעודו האדם או הכלי במקוה עדיין טמאים ומטמאין עד אחר עלותם מהמקוה וכן מטין שם דברי הרמב"ם והוא פלא:

23. פירוש הרא"ש מסכת נדרים דף עו עמוד א

מציל את הטהורים מליטמא. אם בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת והקיא לא נטמאת דטהרה בלועה לא מטמאה מקוה שמעלה את הטמאין מטומאתן הטובלים בו אינו דין שיציל על הטהורים מליטמא כגון אם עמד כל גופו במקוה ונגע בידו אחת בשרץ ובידו אחרת נגע בכלי שמקצתו חוץ למקוה יציל עליו שלא יקבל טומאה בעודו במקוה לטמא הכלי בעודו במקוה ובת"כ דרשי' והנוגע בנבלתם יטמא אפילו הוא בתוך המים וא"כ ה"נ לית לן למידן ק"ו אם מפר נדרים משתדור דבשביל זה יפר עד שלא תדור דמקוה יוכיח אלמא דר"א קאמר דלא חיילי דומיא דמקוה ותו מייתי ליה מכלי אי סבר דחיילי:

24. דבר יעקב מסכת נדרים דף עו עמוד א

ג] בא"ד - ונגע בידו אחד בשרץ ובידו אחרת נגע בכלי שמקצתו חוץ למקוה יציל עליו שלא יקבל טומאה בעודו במקוה וכו' - הפרי יצחק [ח"ב סימן לה] מבאר הא דהוצרך הרא"ש לומר שהכלי מקצתו חוץ למקוה, ולא כתב שכולו היה במקוה היינו משום שבכה"ג אין נ"מ כלל אם הכלי נטמא, דמ"מ בעליתו המקוה הכלי יטהר. וזה הטעם שהרא"ש מצייר באופן שנגע בכלי, ולא צייר לענין האדם בעצמו [שלא יקבל טומאה], משום שאצל האדם אין נ"מ לדינא דבכל ענין יהיה טהור אח"כ בעליתו מהמקוה, ולכן הוצרך לומר שנגע בכלי. ומקשה הפר"י למה הוצרך הרא"ש לומר שהכלי מקצתו בתוך המקוה, ולא פירש שהושיט ידו מחוץ למקוה ונגע בכלי. וי"ל דהרא"ש מדבר באופן שעודו במקוה, ואם הוציא ידו מהמקוה אין כל גופו במקוה.

בענין מתי אדם נטהר במקוה

משה שווערד

1. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף עה/ב

תא שמע אמרו לו לר"א ומה מקוה שמעלה את הטמאין מטומאתן אין מציל על הטהורים מליטמא אדם שאין מעלה את הטמאין מטומאתן אינו דין הוא שלא יציל על הטהורין מליטמא שמע מינה לא חיילין

2. רמב"ם יד החזקה הלכות אבות הטומאות פרק ו

(טז) הנוגע באב מאבות הטומאות המושלך בתוך המקוה כגון נבילה או שרץ או משכב שהוא במקוה ונגע בו ה"ז טמא שנאמר אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונוגע בנבלתם יטמא אפילו כשהן בתוך המקוה מטמאין וכשיעלה מן המקוה זה הנוגע יטהר

3. כסף משנה על הלכות אבות הטומאות פרק ו

[טז] הנוגע באב מאבות הטומאה וכו'. בת"כ פרשת שמיני. ומ"ש וכן זב שדרס על המשכב וכו'. בתוספתא דמכשירין פרק שני ונראה מתוך דבריהם שהטעם מפני שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה לא בעודו בתוך המקוה:

4. רש"ש מסכת נדרים דף עו עמוד א

ד"ה מציל את הטהורים... ודע שראיתי חידוש גדול בכ"מ פ"ו מהל' אה"ט הט"ז דאפי' פי' ממטמאיו בעודו האדם או הכלי במקוה עדיין טמאים ומטמאין עד אחר עלותם מהמקוה וכן מטין שם דברי הרמב"ם והוא פלא:

5. שיעורי ר' דוד נדרים דף עו עמוד א

עוד הביא הרש"ש בשם הכ"מ, שדייק מלשון הרמב"ם דאין הכלי נטהר עד שיעלה אותו מהמים. ומלשונו משמע שתמיד אינו נטהר אלא כשיעלה מן המים, אך פשוט צ"ל דזה דוקא כשנטמא במים.

6. שו"ת אבני נזר חלק חושן משפט סימן עב

ועיקר דינו של הכ"מ ג"כ תימה גדולה דקרא כתיב ורחץ במים הרחיצה מטהרת לא העלי'. ובאמת לשון הש"ס [נגעים פי"ד מ"ג] טבל "ועלה" אוכל במעשר משמע שהעלי' מטהרת. אך הוא גופי' טעמא בעי. ואם נאמר שהי' מקובל בידם הלמ"מ אפשר לא נתקבל אלא באדם ע"כ לא מצינו בגמ' לשון ועלה אלא באדם. ומיושבת קושייתו דמר שבאמת האדם עולה תחילה ולא נטמא בבגד שהבגד נטהר גם בעודו תוך המקוה. אך דברי הכ"מ מתוספתא אם נאמר שהיתה לו גירסא אחרת. וכן מהרמב"ם שם משמע שגם הבגד לא נטהר רק בעלי'. ואיך שיהי' קשה טובא מהא דנדרים דשם מוכח שגם האדם נטהר בתוך המקוה:

ובשבת (ל"ה ע"א) בתוס' ד"ה וירד ויטבול ויעלה פשיטא להו למהרש"ל ומהרש"א שא"צ לעלות מן המקוה ביום ואם טבל ביום ועלה בלילה סליק לי' הערב שמש. ואם לא נטהר עד שעלה ותחילת לילה עדיין טמא הוא למה לא יצטרך הערב שמש שנית. ואם היינו אומרים דכך הלכה דכיון שהי' הערב שמש אחר טבילה שפיר דמי אף שהעריב שמשו קודם עלי' הי' מיושב הא דנדרים דקרא כתיב והנוגע בנבלתם יטמא עד הערב בזה נאמר קו"ח ומה טמא תחילה נטהר בטבילה לחודי' אף בלא עלי' לענין שלא יצטרך לטומאה שעדיין עליו בתחילת הלילה הערב שמש קו"ח שלא יטמא בתוך המקוה טומאה גמורה שיצטרך עליה הערב שמש. אך גוף הענין זר מאד שיעלה הערב שמש קודם שנטהר במקוה:

עוד נראה משמעות שטהור בלא עלי' מהא [מקואות פ"ז מ"ו] דטובל במ' סאה מצומצמות אף דבעלייתו נחסרת המקוה ממ' סאה. ואם תאמר דכיון שהיתה כשרה קודם עלי' אף דבשעת עלי' נפסלה שפיר דמי דבתר מעיקרא אזלינן תפשוט בעיא דר' יוחנן (שבת צ"ט ע"א) בור תשעה ועקר ממנו חוליא והשלימה לעשרה דלמא בתר בסוף אזלינן. ועיין תוס' (שם ח'. ד"ה רחבה ו') דס"ל לאביי לעולם לא חשיב עקירה ולא הנחה כשהיא בבת אחת והכי נמי לא יחשב עלי' ממקוה כשהיא בבת אחת:

7. דבר יעקב מסכת נדרים דף עו עמוד א

הפרי יצחק [ח"ב סימן לה] מקשה אם הטובל אינו נטהר עד שיעלה מהמקוה א"כ למה צריך פסוק שאם נגע בטומאה בתוך המים נטמא, הרי בתוך המים עדיין לא נטהר וא"כ פשיטא שיהיה טמא, ואין לומר דזה גופא אשמעינן קרא דאין נטהר כשהוא בתוך המים, דמהיכי תייתי לדרוש טעמא דקרא, הרי אפשר לומר שהוי גזה"כ שהוא טמא כל זמן שנוגע בטומאה ואין המקוה מצילתו. [וכע"ז מקשה האבנ"ז ד"ה איברא].

עוד מקשה הפ"י על הכס"מ מדברי הר"ן כאן, מה הר"ן מביא ראיה מהספרי, לעולם נימא ק"ו דמי שטבל במקוה מהני שלא יבוא לידי טומאה, והא דאמרין בספרי אפ' נגע בתוך המים הרי זה טמא, היינו משום שעדיין לא עלתה לו טבילה עד שיצא מהמקוה.

8. שו"ת פרי יצחק חלק ב סימן לה

בדין טמא הטובל מתי הוא נטהר כשעודנו בתוך המקוה או בעלייתו.

הרמב"ם סוף פ"ו מה' אבות הטומאה (הט"ו) כתב ד"ל, הנוגע באב מאבות הטומאות המושלך בתוך המקוה כגון נבילה או שרץ או משכב שה' במקוה ונגע בו ה"ז טמא שנאמר אך מעין כו' יהי טהור ונגע בנבלתם יטמא אפי' כשהן בתוך המקוה מטמאין וכשיעלה מן המקוה זה הנוגע יטהר, וכן זב שדרס על המשכב שהוא מונח במקוה הרי המשכב טמא וכשיעלה המשכב מן המקוה יטהר שרר' עלתה לו טבילה, וזה הנוגע במשכב כשהוא במקוה אם פשט ידו ונגע חוץ למקוה ה"ז מטמא בגדים וא"ל שהוא מטמא אוכלין ומשקין, עכ"ל. ועיין בכס"מ שכתב הנוגע כו' בת"כ פ' שמיני (פרשה ט) ומ"ש וכן זב כו' בתוספתא דמכשירין פ"ב (ה"ז), ונראה מתוך דבריהם שהטעם מפני שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה לא בעודו בתוך המקוה.

והנה ז"ל הת"כ, ונגע בנבלתם יטמא הלל אומר אפי' הם בתוך המים, שהייתי אומר והארץ מעלה את הטמאים מטומאתן מה הארץ מצלת את הטהורים מלטמא אף המקוה יציל את הטהורים מלטמא ת"ל ונגע בנבלתם יטמא אפי' הם בתוך המים, עכ"ל הת"כ. ובתוספתא דמכשירין מבואר, הנוגע בנבילה בתוך המקוה טמא וטהור בעלייתו הנוגע במשכב ומושב בתוך המקוה טמא וטהור בעלייתו, זב שדרס ע"ג משכב ומושב בתוך המקוה טמא וטהור בעלייתו, עכ"ל. ומעתה מבואר דברי הרמב"ם דמש"כ הנוגע באב כו' בתוך המקוה כגון נבילה ה"ז טמא שנא' אך מעיין כו' הוא מדברי הת"כ, ומ"ש וכן משכב כו' וכשיעלה מן המקוה זה הנוגע יטהר וכן זב שדרס כו' הוא מדברי התוספתא, רק מ"ש וזה הנוגע כו' ופשט ידו ה"ז מטמא בגדים כו' זהו מדעת עצמו.

והנה ש"כ הכס"מ ונראה מתוך דבריהם שהטעם מפני שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה לא בעודו בתוך המקוה, דבריו צריך ביאור על מה כוונתו לתת טעם, ד"ל דנתכין על מה שכתבו וכשיעלה מן המקוה כו' והוא מדברי התוספתא, ל"ל דוקא כשיעלה תיפוק ל' כשמסלק ידיו מן הטומאה הוא טהור אפי' בתוך המים, ולכך כתב דהטעם הוא מפני שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה. אבל באמת הוא דוחק דוהו רק דקדוק בלשון והרי בגמ' מצינו ג"כ טבל ועלה כו' (וע"כ אין מכאן הכרח יותר), גם הו"ל לפרושי שהלשון קשה ולא לומר שהטעם הוא דהא לא קאי על עיקר הדין.

עוד אפ"ל דקאי על עיקר הדין דהטומאה מטמא אפי' הן בתוך המים, ולכאורה מה נ"מ בין אם ה' טמא מקודם בין אם נוגע בשרץ בתוך המים כיון שהוא כולו במקוה (והמקוה מטהרת תמיד), וע"ז אומר שהטעם הוא מפני שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו ולא כשעודו במים, אך גם זה צ"ע דמה צריך טעם לגזה"כ, ואפשר דמ"מ יש חילוק בין מה שהוא טמא מקודם או שנגע בטומאה בתוך המקוה.

אולם אין שיהי' כוונתו הנה בעיקר הדבר שכ' הכס"מ שאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מקוה לא בעודו בתוכו צע"ג אדרבה הרי מדברי התו"כ מוכרח להיפך, דאי נימא דאין הטמא נטהר בעודו בתוך המקוה אלא בעלייתו א"כ מה צריך קרא דנבילה מטמא אפי' בתוך המים, דאיך אפ"ל דכשנוגע בטומאה בתוך המקוה לא יהי' טמא הא כיון דאמרין טמא היורד לטבול כ"ו שהוא בתוך המים לא נטהר עדיין וא"כ בודאי כ"ו שהטמא בתוך המים מטמא אחרים אם יגע באוכלין, וא"כ איך אפשר כשהטהור הוא בתוך המים ויגע בטומאה שלא יטמא, ואין לומר דזה גופ' אשמעינן קרא ומה ילפינן דאין הטמא נטהר כשהוא במים, דהא מהכ"ל לדרוש טעמא דקרא, דבודאי אפ"ל דגזה"כ הוא דאף כשהוא טמא מכבר נטהר בתוך המקוה מ"מ כשנוגע בטומאה בעודו במים נטמא ואין המקוה מצילתו. ואין לומר דהא בתו"כ מבואר דהוי ילפינן ממה הצד מהארץ והיינו דזריעה בקרקע מכשיר את הטומאה וכן המחובר לקרקע לא נטמא וכמו שפ"י הראב"ד שם, ולהכי איצטריך קרא, דהא אי נימא דהטמא לא נטהר בעודו במקוה א"כ מה ענין זה לארץ דנימא והואיל והארץ מעלה את הטמאים והמקוה מעלה את הטמאים מה ארץ מצלת את הטהורים מלטמא אף המקוה מצלת מלטמא, דהא כ"ו כשהטמא במקוה עדיין אין מעלה את הטמאים ואיך יציל את הטהורים, ובע"כ מוכרח מזה להיפך דהטמא נטהר בעודו במקוה, ולזה שפיר הוי ילפינן במה הצד דכיון דמעלה את הטמאים מטומאתו יציל על הטהורים מלטמא. ועכ"פ מלבד דצ"ע מ"ש הכס"מ מדבריהם כו' עוד באמת מוכרח להיפך, דאי נימא כמ"ש הכס"מ קשה כנ"ל.

והנה לכאורה יש לפרש התו"כ לדעת הכס"מ דהא דאיצטריך קרא דלא נלמדו במה הצד היינו היכי שנגע בטומאה כשהוא במים, דס"ד כשיעלה מן המים יהי' טהור ממה הצד כו'. אולם באמת זה אינו, דממ"ג אם פירש מן הטומאה במים ועלה הא באמת הוא טהור כמבואר בתוספתא וכמ"ש"כ הרמב"ם, ואי נימא דמירי שנגע בטומאה ולא פירש ועלה מן המים וידו עוד אוחז בטומאה דס"ד כיון דהמקוה מעלה את הטמא כשעלה ה"ה שיציל, דזה אינו דאם ידו עוד נוגע בטומאה כשהוא גם למעלה מן המים פשיטא דטמא דהרי נוגע עתה בטומאה, וכי בשביל שנגע גם כשהי' במים יהי' טהור, וכן בתוספתא אמר' הנוגע בנבילה בתוך המקוה טמא וטהור בעלייתו, והנה מש"כ הנוגע הוא בודאי ממה שאמרו בתו"כ והנוגע בנבלתם כו' אפי' הם בתוך המים, וטהור בעלייתו, ובע"כ מירי כשפירש מטומאה בתוך המים ובוהא אמרו הנוגע בנבלתם כו'. ועיין בנדרים (עה, ב) אמרו לי' לר"א ומה מקוה כו' אינו מציל על הטהורים מלטמא. וע"ש בר"ן

מקוה תוכיח שמתהר את הטמאים כו' ואינו מציל על הטהורים שאם טבל בעודו טהור לא מהניא לי' טבילה שלא יבאו לידי טומאה אם יגע אח"כ בשרץ, דאדרבה דרשינן מהנוגע בנבלתם יטמא הלל אומר אפי' הוא בתוך המים, ע"ש. ואי נימא כמ"ש הכס"מ א"כ מאי ראי' הוא, דלעולם אם טבל ועלה כדן מהניא לי' שאם יגע אח"כ בשרץ שלא יטמא, אולם מה שאמרו אפי' הוא בתוך המים היינו משום דבעודו במים לא מקרי טבילה דעדיין הוא טמא, וכיון דהטעם הוא דבעודו במים לא נטהר עדיין כלל להכי נוגע בתוך המים בשרץ טמא, וא"כ אין ראי' כלל דאינו מציל על הטהורים כמובן.

וביותר מפורש בהדי' בפ"י הרא"ש שם שפ"י מקוה שמעלה את הטמאים מטומאתן הטובלים בו אינו דין שיציל על הטהורים מלטמא כגון אם עמד כל גופו במקוה ונגע בידי אחת בשרץ ובידו אחרת נגע בכלי שמקצתו חוץ למקוה יציל עליו שלא יקבל טומאה בעודו במקוה לטמא הכלי בעודו במקוה, ובתוספתא דרשינן והנוגע בנבלתם יטמא אפי' הוא בתוך המים כו' ע"ש. ומבואר דהי' מקום ללמוד בקו"ח כיון שמקוה מעלה את הטמאים דין הוא שיציל היכי שכל גופו במקוה ונגע

בטומאה ובידו השני' בכלי לא יקבל האדם טומאה, רק ילפינן מקרא דלא עבדינן קו"ח בכה"ג, ולפי מ"ש הכס"מ מאי קו"ח הוא דהא כשהטמא עודהו כולו במים באמת אז אין המקוה מעלה עדיין כלל ובידו הוא שלא יציל, וכן אין לומר דבאמת טעם הכתוב הוא משום כשהוא בתוך המקוה לא נטהר דכ"פ אין ראי' דלא עבדינן קו"ח בכה"ג דהא בכאן לא שייך כלל קו"ח כנ"ל.

אלא מדברי הרא"ש צ"ע, דהנה מש"כ הרא"ש דבידו אחרת נגע בכלי שמקצתו חוץ למקוה ולא כתב דהכלי היתה כולה במקום משום דא"כ אין נ"מ כלל דאף אי הכלי מקבל טומאה מ"מ בעלייתה מהמקוה הרי נטהרה, וזהו באמת מה שהוצרך כלל לצייר בגוונא שנגע בכלי דבפשיטות הול"ל דיציל את האדם שלא יקבל טומאה כלל, אכן הרא"ש רוצה לצייר שיהי' נ"מ לדינא דלענין האדם עצמו אין נ"מ דבכל ענין הרי טהור בעלייתו כמבואר בתוספ', ולהכי כתב שנגע בכלי שמקצתו חוץ למקוה, דאם האדם אינו מקבל טומאה גם הכלי טהור אבל אם נטמא האדם גם הכלי טמא. אכן צע"ג דל"ל לומר שהכלי היתה מקצתה בתוך המקוה והאדם נגע בכלי במקוה, הא בפשוטו אפ"ל שהושיט ידו חוץ למקוה ונגע בכלי.

ועוד נ"ל להביא ראי' מדברי הרא"ש דלא כהכס"מ ממש"כ ונגע בידו אחת בשרץ ובידו השנית נגע בכלי שמקצתה חוץ למקוה, ומבואר שבעוד ידו האחת נוגע בשרץ נגע בידו השני' בכלי, ולפמ"ש הכס"מ כנ"ל א"כ ל"ל לומר בכה"ג ומצי למימר בפשוטו שנגע בשרץ ואח"כ נגע בתוך המקוה בכלי או שלאחר שסילק ידו מן הטומאה הוציא את ידו לחוץ ונגע בכלי, דאם המקוה מציל הרי האדם טהור וגם הכלי טהור אולם אם אינו מציל נטמא האדם ולא נטהר עד שיעלה מן המים לכה"פ ראשו ורובו אבל במה שהושיט ידו עדיין לא נטהר ומטמא הכלי, ובע"כ צ"ל דאף בעודו במקוה נטהר ולכן אם הי' מסלק ידו מהטומאה הרי נטהר תומ"י כשהוא במים, ולכן כתב דבעת שידו האחת עדיין נוגע בשרץ נגע בידו השנית בכלי, וכן"ל.

9. ספר שערים מצויינים בהלכה

מקוה שמטהרים את המטמאין, אלא אומר שמעלה את הטמאין, ונראה דפירושו שצריך שהמים יכסה כל גופו, לפמש"כ בתשו' הריב"ש (סי' רצד) לדקדק על לשון הגמרא בפסחים (קט.) מים שכל גופו עולה בהן, דהלשון עולה בהן ר"ל בטל בהן, וכמו הלשון תעלה באחד ומאה, ואפשר ע"י שהמים מכסה כל גופו לכן בטל בהן, עוד אפשר לפרש עפ"י דברי הכסף משנה (אבה"ט פ"ו הט"ז) דאין הטמא נטהר אלא בעלייתו מן המים, וכתשו' אבני נזר (חור"מ סי' עב) העיר מדברי הגמרא בשבת (לה.) וירד ויטבול ויעלה, והרי דלא נטהר בעודו במים, ולכן השתמש הגמרא כאן בלשון מעלה, שלא יחשוב שהוא נטהר בעודו שם, עוד י"ל על הלשון שמעלה את הטמאין מטומאתן, דלא די שנטהר מן הטומאה, אלא שמתעלה עוד יותר, וזה עפ"י מש"כ בסה"ק נועם אלימלך (פ' אחרי ד"ה בזאת).

שם ע"ב ומה מקוה שמעלה את הטמאין מטומאתן. יש לדקדק שלא אמר

10. פירוש הרא"ש מסכת נדרים דף עו עמוד א

מציל את הטהורים מליטמא. אם בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת והקיא לא נטמאת דטהרה בלועה לא מטמאה מקוה שמעלה את הטמאין מטומאתן הטובלים בו אינו דין שיציל על הטהורים מליטמא כגון אם עמד כל גופו במקוה ונגע בידו אחת בשרץ ובידו אחרת נגע בכלי שמקצתו חוץ למקוה יציל עליו שלא יקבל טומאה בעודו במקוה לטמא הכלי בעודו במקוה ובת"כ דרשי' והנוגע בנבלתם יטמא אפילו הוא בתוך המים וא"כ ה"ג לית לן למידן ק"ו אם מפר נדרים משתדור דבשביל זה יפר עד שלא תדור דמקוה יוכיח אלמא דר"א קאמר דלא חיילי דומיא דמקוה ותו מייתי ליה מכלי אי סבר דחיילי:

11. דבר יעקב מסכת נדרים דף עו עמוד א

ג] בא"ד - ונגע בידו אחד בשרץ ובידו אחרת נגע בכלי שמקצתו חוץ למקוה יציל עליו שלא יקבל טומאה בעודו במקוה וכו' - הפרי יצחק [ח"ב סימן לה] מבאר הא דהוצרך הרא"ש לומר שהכלי מקצתו חוץ למקוה, ולא כתב שכולו היה במקוה היינו משום שבכה"ג אין נ"מ כלל אם הכלי נטמא, דמ"מ בעלייתו המקוה הכלי יטהר. וזה הטעם שהרא"ש מצייר באופן שנגע בכלי, ולא צייר לענין האדם בעצמו [שלא יקבל טומאה], משום שאצל האדם אין נ"מ לדינא דבכל ענין יהיה טהור אח"כ בעלייתו מהמקוה, ולכן הוצרך לומר שנגע בכלי. ומקשה הפר"י למה הוצרך הרא"ש לומר שהכלי מקצתו בתוך המקוה, ולא פירש שהושיט ידו מחוץ למקוה ונגע בכלי. וי"ל דהרא"ש מדבר באופן שעודו במקוה, ואם הוציא ידו מהמקוה אין כל גופו במקוה.

ספר שם משמואל - פרשת מטות - שנת תרע"ו

והיו למשיסה שאסיך ורחקו כל מבלעיך ישיש עליך אלקיך כמשוש חתן על כלה.

נראה דהנה בעוה"ז הגשמי ומלא רוחות רעות האדם הוא כאבידה כמ"ש (תהלים קי"ט) תעיתי כשה אובד, והש"י הוא בעל האבידה שמחזר על אבידתו, אך בימי החול וישראל נתונים בידי שוסים, חשובים כמו בלועים, וכמו שטהרה בלועה אינה מיטמאה, כ"כ הוא להיפוך שאין מגיעה אלי' הארת קדושה מלמעלה, וכביכול כאילו ח"ו בעל אבידה אינו מוצא את אבידתו מחמת היותה בלועה ואינה נראית. ואף שאין זה שייך לומר בהש"י כי אין נסתר מנגד עיניו וכמ"ש (תהלים ס"ו) עיניו בגוים תצפינה, מ"מ מאחר שהוא כן מצדנו שוב הקב"ה עושה א"ע כאילו ח"ו אינו רואה וכמ"ש (דברים ל"א) והסתרתני פני וגו', וכמ"ש במצרים כשהגיע זמן הגאולה (שמות ב') וידע אלקים פירש"י נתן עליהם לב ולא העלים עיניו, מכלל שמעיקרא הי' כמסתיר פניו וכמעלים עין מהם. אך כשהגיע יום השבת וכולהו ערקין לנוקבא דתהומא רבא, ע"ז אנו אומרים והיו למשיסה שאסיך ורחקו כל מבלעיך ונסתלק הבולע ונתגלו ישראל, אז כביכול בעל אבידה מוצא את אבידתו. ואז ישיש עליך אלקיך כמשוש חתן על כלה, שהשמחה היא מחמת שנסתלק הפירוד. כי הנשמות של זכר ונקבה כלולים בשרשם, ואח"כ כשירדו לעוה"ז נתפרדה החבילה זה לצפון וזה לדרום, וכשהש"י מזווגם יחד וחזרו ונתאחדו מתהוה ביניהם שמחה. וכמשל שני אחים אהובים שהיו מפורדים זמן ארוך שלא ידע זה מזה ונזדמנו לפונדק אחד והכירו זה את זה שנתעוררה השמחה ביניהם בלי גבול. וכדוגמא זו כביכול בעל אבידה שמוצא את אבידתו ביום ש"ק, והאיש הנלבב שמרגיש וכמים פנים אל פנים מעיו מתחכין מגודל אהבה והוא בחי' כלה מלשון (תהלים פ"ד) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' ודי בזה אזהרה למבין שלא יהי' כשוטה המאבד מה שנותנין לו: